

Uppsala domkyrka

Domkyrko församling, Uppsala stad och kommun

Ljussättning och fasadbelysning 2008

Antikvarisk kontrollrapport över utförda arbeten

Johan Dellbeck

December 2008

Omslagsbild: Domkyrkan sedd från Gunillaklockan vid Uppsala slott, 18 december 2008. Foto: Johan Dellbeck

Upplandsmuseets rapportserie 2008:47

ISSN 1654-8280

© Upplandsmuseet 2008

Upplandsmuseet, St Eriks gränd 6, 753 10 UPPSALA

Telefon 018-16 91 00

www.upplandsmuseet.se

Inledning

Under sommaren 2008 har projektet med ljussättning av domkyrkotomten och fasadbelysning på domkyrkan genomförts. Hösten 2005 utfördes provbelysning av ny fasadbelysning på Uppsala domkyrka. Provbelysningen väckte stor uppmärksamhet. Frågan om fasadbelysning av domkyrkan hade diskuterats under en längre tid. Domkyrkan och domkyrkotomten uppfattades som mörk och de befintliga lyktstolparna gav ett felriktat ljus. Den dåvarande ljussättningen av domkyrkotomten härrörde från de stora ombyggnadsarbetena på 1970-talet. Då tillkom belysningsstolparna med de globformade klarglasarmaturerna.

Domkyrkan har tidigare inte haft någon fasadbelysning. Hösten 2007 presenterade landskapsarkitekt Marianne Lind ett förslag till ny ljussättning av Uppsala domkyrka. Förslaget omfattade både ljussättning av domkyrkotomten och fasadbelysning.

Administrativa uppgifter.

Objekt: Uppsala domkyrka, Domkyrko församling, Uppsala stad och kommun.

Länsstyrelsens beslut: 2008-03-27, dnr: 433-16595-07

Byggherre, beställare: Uppsala kyrkliga samfällighet, Kristian Nordlund

Arkitekt:

1. Ljussättning, landskapsarkitekt Marianne Lind, Energo retea, Stockholm.
2. Mark: landskapsarkitekt Stina Blomquist, A5 landskap, Uppsala.

Projektledning: Tema projektledare, Anders Thalén

Generalentreprenör: Ingemar Rääf AB, Uppsala

Underentreprenör mark: BBM AB, Tierp.

Antikvarisk kontroll, ljussättning: Johan Dellbeck, Upplandsmuseet

Utförda arbeten

Ljussättning

Målsättningen med ljusgestaltningen var från arkitektens sida att belysa kyrkan så att dess höjdsträvan förstärktes. Runt hela domkyrkan placerades nya belysningsstolpar som försågs med riktade strålkastare. Belysningsarmaturerna och belysningsstolparna har ett traditionellt formspråk och passar väl till domkyrkans nygotiska karaktär, den karaktär kyrkan fick vid Helgo Zettervalls stora restaurering på 1880-90-talet. De är svartlackerade. Ljuskällan sitter i hatten på armaturen och är väl avbländad. Ljuset strålar nedåt och åt sidorna och inte uppåt, som de gjorde med de gamla armaturerna. På belysningsstolparna har fästs strålkastare som belyser strävpelarna och vissa mellanrum mellan strävpelarna som upplevdes som särskilt mörka. Vidare är portalerna i norr, söder och väster belysta.

I takryttaren och tornspirorna har placerats strålkastare som belyser dem inifrån. Strålkastare har monterats på västtornens insidor för belysning av tornens sidor upp mot de krönande korsen.

I trapporna upp till domkyrkoplan från söder och väster har nya trappräcken i rostfritt stål monterats i stället för de gamla. I de nya räckenas handledare finns på undersidan infällda lysrör.

Domkyrkoplan år 2004. I förgrunden ses de gamla belysningsstolparna som bar armaturer med glober av klarglas.

Här ses de nya belysningsstolparna med sina traditionellt utformade armaturer på domkyrkans norra sida.

På belysningsstolparna har monterats strålkastare som lyser mot fasaderna.

Här ses den yta närmast Konsistoriehuset som gjordes om år 2007.

Bänkarna väster om tornen kom på plats i samband med 2008 års belysningsprojekt.

Domkyrkoplan väster om domkyrktornen.

Raden av belysningsstolpar längs domkyrkans södra sida.

Mark

En del av Domkyrkoplan gjordes om förra året, 2007. De ytor som omfattades av omgörningen var marken mellan norra domkyrkotornet och Konsistoriehuset. Gräsytorna närmast tornet och konsistoriehuset hårdgjordes med stenläggning. Projektet med Domkyrkoplans omgörning fullbordades i år i och med att bänkarna väster om domkyrkotornen kom på plats. I samband med det har de tidigare häckarna närmast södra tornet tagits bort. Intill södra tornets hörn mot sydväst har 5 buskar planterats.

Övrigt

Elskåpet framför Ecclesiasticums södra fasad skulle egentligen ha placerats framför husets östra gavel. På grund av att det inte gick att schakta för kabel på denna plats fick skåpet därför en ny placering. En håltagning i husets källarmur gjordes för genomföring av kabel till elcentralen i källaren. Skåpet har målats in i sockelmurens färg. Detsamma gäller elskåpet framför sockeln till Konsistoriehuset.

Kabelbrunnen framför ovan nämnda elskåp har varit ett tillkommande arbete som inte ingick i beskrivningen från början. Kabelbrunnar har även anlagts i anslutning till elskåp vid södra trappan och öster om koret intill Domtrapphuset.

Kulturhistorisk bedömning av utförda arbeten

De nya belysningsstolparna har ett traditionellt formspråk som väl överensstämmer med den karaktär domkyrkan erhöll under det sena 1800-talet. Belysningen av fasaderna och tornen har tillfört stadsbilden en ny dimension som utgör ett intressant tillägg till stadsbilden under dygnets mörka timmar.